

Vážené dámy, vážení pánové, přátelé,

Když jsem obdržel pozvání na letošní Den pro limity hned od několika lidí a sdružení, a dokonce žádost o vystoupení na něm, měl jsem hned několik důvodů k přemýšlení. Proč zrovna já, když už čtvrt století nejsem obyvatelem Severních Čech, ale zdravého Hradce Králové, jsem už 4 roky důchodce, který nemá žádné slovo ani ve státní exekutivě, jako do roku 2004, dokud jsem pracoval na MŽP, ani v samosprávě měst či obcí. A druhou, důležitější otázkou pro mne bylo, co říci po minulých vystoupeních na těchto dnech, abych se neopakoval, abych Vás zaujal a sdělil Vám něco pozitivního, co Vás podpoří v zájmu a úsilí o zachování Vašich měst a obcí, Vašich občanských a sousedských komunit, dosud existujících kousků relativně neporušené krajiny a přírody kolem a dodá Vám sílu dál se o ně brát. Nečekejte však ode mne, že se teď pustím do samotných horníků. Ti jsou stejně jako lidé ohrožení těžbou obětmi, rukojmími neuměteli ve vládě, v Parlamentu, na Ministerstvu průmyslu a obchodu, na Ministerstvu životního prostředí, v Českém báňském úřadu a ve vedení Ústeckého kraje. Horník je úctyhodné a těžké řemeslo a horníci nemohou za to, že i 25 let po Listopadu 1989 naše země, její průmysl i bytové hospodářství plýtvají energií, která se stále skoro z poloviny vyrábí spalováním uhlí. Horníci nemohou za to, že po výstavbě JE Dukovany a JE Temelín nebylo odstaveno více bloků elektráren spalujících uhlí, že na zbylých sice byly instalovány vedle odlučovačů popílku i odsiřovací jednotky, ale až „na konec trubek“, namísto výměn kotlů za modernější a účinnější. Nemohou za to, že dodnes je provozováno množství uhlí spalujících městských a průmyslových kotelen na uhlí, že mnohde jsou v zoufalém stavu obvodové a střešní pláště, nedostatečně izolované a ztrátami trpící rozvody tepla, takže se topí „Pánu Bohu do oken“. Horníci nemohou ani za to, že za čtvrt století se jen málo změnil hospodářský profil kraje, že nevznikaly a nevznikají dost rychle nové pracovní příležitosti, které by byly schopné vstřebat pracovníky uvolňované z postupně klesajících objemů těžby. Dokonce ani rozsahy zahlazování důsledků povrchové těžby a rekultivací, kde by se mohli uplatnit nejen pracovníci uvolňovaní z těžby, ale i četné mechanismy a dopravní prostředky, nejsou takové, jaké by byly třeba, aby se životní prostředí obyvatel z okolí velkolomů, výsypek a složišť popílku zlepšovalo rychleji, aby se snížilo množství emisí škodlivin a hluku do ovzduší a zkrátila doba, po kterou je životní prostředí lidí i všeho ostatního živého nezdravé. Dokonce do té míry že se zde lidé dožívají dodnes v průměru o 2 roky méně, než je průměr celorepublikový, ale v dětství a ještě i v produkčním věku mnohem více promarodí, což je dnes postihuje i na výdělcích a tím v budoucnu i na výši důchodu.

Vládnoucí panstvo nadále žije setrvačností z minula, ačkoliv uhlí je při dnešních tempech těžby a bídém využití vyčerpateľný a z našeho časového horizontu nahlíženo neobnovitelný zdroj a nelze na něm tedy trvale stavět budoucnost, nezabrdíme-li radikálně jeho spalování a neponecháme-li jeho určitou zásobu i dalším generacím, které, doufejme, ho využijí inteligentněji, než prostým spálením s účinností kolem 40 %. Naši vládcové jakoby nevnímali celosvětové úsilí po snížení emisí CO₂ a dalších skleníkových plynů ze spalovacích procesů, které způsobují rozkolísání klimatu s častějšími a rychle se střídajícími extrémy sucha i přívalových dešťů, bouřek, tajfunů a záplav, kterých jsme stále častěji svědky i u nás. Před dvěma týdny se tomu věnoval celosvětový klimatický summit OSN v New Yorku, za účinnější opatření a ne jen hezké řeči o tom demonstrovali o víkendu před summitem statisíce lidí po

celém světě. Už ne jen malé ostrovní státy Polynésie či Karibiku, které se bojí zaplavení stoupající hladinou oceánů z rychleji tajících ledovců Antarktidy, Grónska a velehor světa, ale i velké a hospodářsky vyspělé státy s velkými městy a úrodnými nížinami na pobřeží oceánů a moří se cítí ohroženy mořem. Epizody s množstvím přivalových srážek a povodněmi nebo naopak déletrvající sucha však vnímáme už i u nás častěji, než dřív. Ale namísto abychom přispěli aktivně k odstraňování příčin, mezi něž patří i podíl spalování uhlí na energetickém mixu, místo abychom obnovili schopnost krajiny zadržovat vodu, zpomalit její odtok, děláme pravý opak nebo planě diskutujeme o tom, jaký podíl na změnách má kolísání sluneční aktivity a jaký činnost člověka, abychom nemuseli dělat nic. Váš problém s uhájením územních ekologických limitů těžby, stanovených usnesením vlády č. 444/1991, tedy není jen Vaším lokálním či regionálním a už vůbec ne jen dočasným problémem. Není sporem mezi horníky, těžaři, a těžbou ohroženými lidmi a sídly. Má celostátní, celoevropský a globální souvislosti, měl by být v těžišti pozornosti každé vzdělané a kompetentní vlády, dbalé zájmu svých občanů i mezinárodních závazků. Na tom celosvětovém klimatickém summitu OSN v New Yorku naši zemi nezastupoval ani president, ani předseda vlády, ani ministr životního prostředí, ale jen ministr zahraničních věcí Zaorálek. Aspoň to, říkají si mnozí. Mohl to být také jen velvyslanec ČR v USA Gandalovič. Také toto je známkou, jaké pozornosti se těší globální environmentální problém s přímými dopady na naše hospodářství, naši energetiku u současných vládců. Ti nejen nevnímají limity jako jeden z regulativů a nástrojů, jak se celosvětovým trendům přizpůsobit, ale jak jste mohli zaznamenat ještě i za Rusnokovy vlády a z některých současných materiálů MPO, dodnes se snaží zrušení limitů tiše vpravit tu do energetické, jindy zase surovinové politiky. Limity stanovené VČSA chrání Horní Jiřetín s Černicemi a Jezeřím, město Litvínov a průmyslovou zónu v Záluží, jižní zalesněné svahy Krušných hor i přístupy do obcí na jejich náhorní plošině před postupem povrchové těžby k východu již 23 let. Přeji Vám, aby vydržely i další desetiletí a staly se na dlouho trvalými. Aby zásoby za nimi vydržely až do doby, kdy budou negativní důsledky dosavadní těžby v krajině i osídlení zahlazeny a kdy snad další generace najdou citlivější způsob jejich dobývání a sofistikovanější způsoby jejich využití, pokud to vůbec bude třeba. Dnešním obyvatelům ohrožených měst a obcí i jejich dětem přeji klidné dožití tam, kde jsou zvyklí žít. Aby se nemuseli někteří z nich k stáru stěhovat podruhé nebo potřetí, jak to mnozí z nich už zažili. Aby se do našich měst, obcí, občanských komunit vrátila jistota, kulturnost, respekt ke zděděným hodnotám a snaha předat je dalším generacím zachované, zvelebené, nikoliv zdevastované. Bůh v tom může pomoci, ale sám to nezmůže. Pomozte mu a pomůže Vám. Děkuji Vám za pozornost.

V Hradci Králové 24. září 2014

Ing. arch. Martin Říha